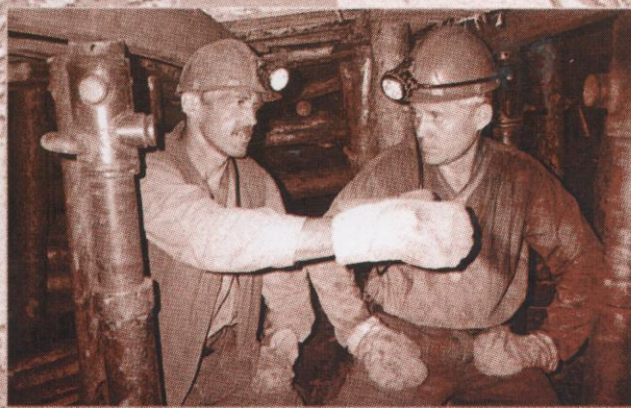

Ю.В. БУЦ
І.Ю. ГЕРАСИМОВА

Ефективність праці на вугільних шахтах

БУЦ Ю.В., ГЕРАСИМОВА І. Ю.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАЦІ НА ВУГІЛЬНИХ ШАХТАХ

Дніпропетровськ

НГУ

2007

УДК 331.101.6:622.012

ББК 65.304.12

Б 94

Рекомендовано до друку вченою радою Національного гірничого університету (протокол № 5 від 27.06.2007 р.).

Рецензенти:

Ковальчук К.Ф., декан економічного факультету Національної металургійної академії України, професор, доктор економічних наук;

Сазонець І.Л., декан факультету міжнародної економіки Дніпропетровського національного університету, професор, доктор економічних наук;

Вагонова О.Г., професор кафедри прикладної економіки Національного гірничого університету, доктор економічних наук.

ISBN 987-966-350-068-3

Буц Ю.В., Герасимова І.Ю.

Б 94 Ефективність праці на вугільних шахтах: Монографія – Д.:

Національний гірничий університет, 2007. - 156 с.

Рис. 31, табл. 25, бібліогр. 58 назв.

Наведено основні положення з теорії та методології ефективності праці, обґрунтовано показники для оцінки її окремих сторін і загального рівня на підприємстві. Розглянуто фактори й закономірності їхнього впливу на ефективність праці та виявлені оптимальні параметри найбільш впливових факторів.

Викладено основні положення методики виявлення та реалізації резервів підвищення ефективності праці на вуглевидобувних підприємствах. Показано прийоми вибору оптимального варіанта інновацій в галузі підвищення ефективності праці на вугільній шахті за допомогою ПЕОМ і дано відповідне програмне забезпечення. Основні положення методики проілюстровано комплексним прикладом проведення цієї роботи в умовах конкретної шахти.

Призначено для широкого кола спеціалістів економічних служб вугільних підприємств, співробітників науково-дослідних підрозділів і організацій, проектних інститутів, що займаються розробкою проектів організації виробництва та праці. Може бути використана при вивченні окремих питань економіки, організації праці та виробництва студентами гірничих вузів а також в системі підвищення кваліфікації.

УДК 331.101.6:622.012

ББК 65.304.12

© Ю.В. Буц, І.Ю., Герасимова, 2007

ISBN 987-966-350-068-3

© Національний гірничий університет, 2007

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ	7
1.1. Економічна природа ефективності праці	7
1.2. Теорія і практика оцінки рівня ефективності праці	13
1.3. Основні напрямки удосконалення оцінки ефективності праці.	25
2. ЗАКОНОМІРНОСТІ ВПЛИВУ УМОВ ВИРОБНИЦТВА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАЦІ	28
2.1. Показники для оцінки ефективності праці на вуглевидобувних підприємствах та методика їхнього розрахунку.....	28
2.2. Класифікація факторів ефективності праці.....	46
2.3. Дослідження та економіко-математичне моделювання факторів, що впливають на ефективність праці	54
2.3.1. Гірничо-геологічні фактори.....	54
2.3.2. Технологічні фактори.....	60
2.3.3. Технічні фактори	70
2.3.4. Організаційні фактори	81
2.3.5. Структурні фактори.....	90
2.3.6. Соціально-економічні фактори	96
2.3.7. Ринкові фактори.....	97
3. МЕТОДИКА ОЦІНКИ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ВУГІЛЬНИХ ШАХТАХ ТА РОЗРОБКИ ШЛЯХІВ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ	98
3.1. Основні положення методики виявлення та реалізації резервів підвищення ефективності праці	98
3.1.1. Класифікація резервів	98
3.1.2. Методи та прийоми виявлення резервів підвищення ефективності праці	104
3.2. Вибір оптимального варіанта інноваційної діяльності за ефективністю праці	117
3.3. Апробація методичних положень у виробничих умовах	119
3.3.1. Загальний аналіз і оцінка ефективності праці	120
3.3.2. Встановлення найбільш впливових факторів ефективності праці.	121
3.3.3. Резерви росту вуглевидобутку	122
3.3.4. Використання структурного фактора “концентрація гірничих робіт” для пошуку резервів ефективності праці на шахті “Ювілейна”.	128
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	137
Додаток А. Перелік робіт, що відносяться до фізично важкої праці.....	141
Додаток Б. Програмне забезпечення вибору оптимального варіанта інновацій.....	145
Додаток В. Класифікація, склад і частка в собівартості витрат на вуглевидобуток для вибору раціонального варіанта концентрації.....	152

ВСТУП

Сучасний стан економіки України свідчить про позитивні зміни, що почалися ще у 1999 році. Тільки протягом наступних двох років валовий продукт зріс на 20,9 %, а обсяг промислового виробництва – на 38,4 %. Однак такі економічні результати не компенсують тих утрат, що відбулися в економіці за попередні роки трансформаційних перетворень. Нерівномірно розвиваються окремі галузі. Так, видобуток вугілля на шахтах України знизився з 81 млн. т у 1999 році до 80 млн. т у 2006 році, а собівартість 1 т підвищилась з 96,05 до 187,40 грн. Галузь залишається збитковою. Однією з причин існування несприятливих тенденцій і труднощів за час перетворення економіки України є абсолютизація методів управління в основному на базі фінансових інструментів. Дійсно, фінансові показники й фінансові результати є вторинними, тобто похідними від виробничо-господарської діяльності підприємства.

Прагнення забезпечити високий прибуток без корінних змін у виробничому секторі економіки неминує приводить до втрати прибутковості в майбутньому.

З огляду на нестабільність зовнішнього середовища, значну залежність від інвестицій і кредитів, а також обмеженість внутрішніх екстенсивних факторів економічного росту, стає очевидним, що підвищення ефективності національної економіки в цілому й окремого підприємства залежить від використання інтенсивних факторів і, насамперед, від підвищення ефективності праці. Без аналізу й оцінки даного показника неможливо визначити ступінь економічного росту. Однак сьогодні існує розрив між необхідним рівнем дослідження цих проблем і реальним станом їх наукового і практичного рішення.

В таких умовах стає надзвичайно актуальним розробка науково-методичного забезпечення удосконалення й економічного обґрунтування оцінки ефективності праці відповідно до ринкової стратегії підприємства, що дасть можливість об'єктивно визначити напрямки виходу підприємств із кризового стану, розробити надійну довгострокову стратегію їх економічного росту.

Великий внесок у дослідження цих проблем внесли як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Слід зазначити таких українських та російських вчених як Гастєв А.К., Керженцев П.М., Струмилін С.Г., Харченко О.К., Рубінський Ю.М., Амоша О.І., Прокопенко М.Д., Богиня Д.П., Слезінгер Г.Е., Гаврилов Р.В., Германова О.Є., Астраускас В.С., Уманський О.М., і ін. Великий внесок у дослідження питань ефективності праці й використання їх у керуванні підприємствами внесли також зарубіжні вчені: Сміт А., Оуен Р., Тейлор Ф.У., Солоу Р., Бастіа Ф., Деннісон Е., Кендрік Д., Кларк Д.Б., Сей Б. і ін.

Їх дослідження не вичерпують усього комплексу питань, пов'язаних з даною проблемою. Ще необхідно удосконалювати теорію ефективності праці, як основи стратегічного управління підприємством з урахуванням специфіки конкретної галузі та переходу до ринкової економіки, проводити

дослідження проблем підвищення ефективності праці на мікро рівні, встановити взаємозв'язок між її ростом і матеріальними факторами, визначити механізми впливу окремих факторів ефективності праці, розробити галузеву методику впровадження відповідних заходів, стимулювання підвищення ефективності праці та ін. Дана робота в значною мірою вирішує ці питання.

Авторами окремих розділів є: Ю.В. Буц (2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, додатки), І.Ю. Герасимова (вступ, розділи 1, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2.).